

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ньурба оройуонун Ньурба куоратын
«Кэскил» - оҕону тула өттүнэн сайыннарар киин уһуяана

Бигэргэттэ:

Сүрүннүүр иитээччи

Николаева Ф.Н. _____

Технологическай карта

Тулалыыр эйгэни кытта билиһиннэриигэ аһаҕас дьарык конспега

«Кустук суолунан айан» (улахан бөлөххө)

Толордо: иитээччи

Моякунова Л.Р.

Ньурба куорат 2022 сыл.

Сыала:

- Барбыт тиэмэлэрин, билиилэрин хатылааһын, чингэтии.

- Болѳомтолорун, өйгө тутууларын, толкуйдуур дьѳурдарын сайыннарыы.

- Тылларын саппааһын байытыы.

- Бэйэѳэ харыс сыһыаны, суолга сэрэхтээх буолууну, айылѳа үүнэйилэрин, көтөрдөрүн, кыылларын харыстааһын, төрөөбүт дойдуга тапталы иитии.

Дьарыкка туттуллар матырыйааллар: ТСО, проектор, слайдалар, кустук ойуута, Дьэгэ-Бааба ойуута, сурук, өннөөх кыра кэнбиэрдэр, мнемотаблица, тыраанспар ойуута, светофор, суол бэлиэлэрэ, глобус, ханнык матырыйаалтан өнѳуллүбүт биридимиэттэр ойуулар, тарбах гимнастиката, киһи уонна киһи органнарынт ойуута, мастар, көтөрдөр ойуулар, оѳуруот, фрукта ойуулар, дьэ уонна дьиикэй кыыллар хартыыналара, сакалаат мэтээллэр.

Уөрэтэр уобаластар: Социально – коммуникативнай, речевой, физическэй, познавательнай, музыка.

Этаптар	Оҗо сатабыла	Дьарык хаамыыта	Иитиллээчи дьарыга	Туттуллар тэрил
Кирири чааһа.	Дьарыкка интэриэстэрин тардыы	<p>-Үтүө сарсырданан, бүгүн биһиэхэ аһаҕас дьарык буолар. Биһиэхэ элбэх ыалдьыттар кэлбиттэр. Дорооболоһуоххайын эрэ.</p> <p>- Сарсыарда буолла, күммүт тыкта, күннүүн дорооболоһуоххайын, ыалдьыттарбытын кытта дорооболоһуоххайын, бэйэ-бэйэбитин кытта эмиэ дорооболоһуоххайын уонна мичээрдиэххэин.</p> <p>- Оҗолоор, билигин мин эһиэхэ таабырын таайтарым. Болҗойон истин эрэ. Мин дьэрэкээн өннөөхпүн, Ардах кэнниттэн тахсабын диир баар үһү. Ол тугуй?(Кустук)</p> <p>-Саамай сөп, кустук. Бу кустукпут суоллара боростой буолбатахтар, аптаах эбиттэр. Кустук аптаах суолун билбит оҗо бэлэмнэнии бөлөх группатыгар тахсар эбит. Эһиги бэлэмнэнии бөлөх группатыгар тахсыаххытын баҕараҕыт дуо? (Кустукпут ойуута сүтэн хаалар).</p> <p>-Хайаа, кустукпут сүтэн хаалла дии. Хайдах бэлэмнэнии бөлөх группатыгар тахсабыт. Арааһа улахан бөлөх группабытыгар хаалаары гынныбыт быһыылаах.</p> <p>-Оо, көрүн эрэ бу кимий? (Оҗолор эппиэтэрэ). Дьэгэ-Бааба кустукпутун уорбут эбит дии. Эһиги бэлэмнэнии бөлөх группатыгар тахсаргытын мэхэйдээбит.</p> <p>-Ол эрэри, биһиэхэ сурук хаалларбыт эбит. Ылан ааҕаххайын эрэ.(Суругу ылан ааҕабын).</p> <p>-Оҗолоор, эһиги кустукпутун мин уоран ыллым. Ол эрэри кустукпутун кыра кэнбиэр гына кубулуттум. Ити кэнбиэрдэргэ баар соруудаҕы толордоххутуна, дьиннээх кустукпутун төннөрүөм диэбит.</p> <p>-Хайдах гынабытыт оҗолор? Дьэгэ-Бааба соруудахтарын толоробут дуо?</p>	Оҗолор дорооболоһоллор, болҗомтолорун түмэллэр. Оҗолор эппиэттэрэ	Слайдка Кустук ойуута көстөр. Слайдка Дьэгэ-Бааба ойуута көстөр. Кэнбиэрдээх сурук
Сүрүн чааһа	Бэрээдэктэрин көрдөрөллөр, үлэлииргэ бэлэмнэнэллэр. Дьыл кэмнэрин билэллэр	<p>-Дьэ, эрэ, оҗолоор, билигин кэнбиэрбит иһин көрүөбүн эрэ. Кырдык даҕаны өннөөх кэнбиэрдэр бааллар эбит дии. Кэнбиэрдэрбит туох өнгөр майгынныырый? Сөп, кустук. Кустук хас өннөөбүт?(7). Ааттатаалаатыбыт эрэ.(Маладьыастар).</p> <p>-Чэйин эрэ, бастакы соруудаҕы толоруоххайын. Хайдах өннөөх кэнбиэри ылабытыт? (Кыһыл). Сөп.</p> <p>1. Дьыл кэмнэрин айылҕа уларыытынан ааттатаалаан эрэ.</p> <p>- Хаар уулар, таммахтар, чалбах, ньургунун (Саас).</p> <p>- Күммүт күүскэ тыгар, сибэкки, лыах, сөтүөлүүбүт (Сайын).</p> <p>- Ардах түһэр, сэбирдэх хагдарыйар, тэллэй, оҗурут аһын хомуйабыт. (Күһүн).</p> <p>- Хаар түһэр, тымныйар, буурҕа, салааска (Кыһын).</p> <p>- Билигин таһырдыа ханнык дьыл кэмэ кэлэн турарый?(Саас).</p> <p>Саас ыйдарын ааттатаалаан эрэ. (Кулун тутар, муус устар, ыам ыйа). Барыта хас эбитий?(3).</p>	Оҗолор эппиэттэрэ Мнемотабилицианы көрөн дьыл кэмнэрин ааттатаалылар.	Кустук өгүнэн кыра кэнбиэрдээх соруудахтар. Мнемотаблица ойуута.

	<p>Нэдиэлэбэ хас күн баарын билэллэр.</p> <p>Ханнык бырааһынньыкт ар ааспыттарын билэллэр.</p> <p>Идэлэри сөпкө ааттыыллар.</p> <p>Тыраанспар көрүнгүн билэллэр.</p> <p>Суол быраабылатын билэллэр.</p> <p>Сирбит хайдах формалаабын билэллэр.</p> <p>Ханнык матырыйаалтан оноһуллубут биридимизти сөпкө ааттыыллар.</p>	<p>- Саас хайдах буоларый? (Оболоор эппиэттэрэ). Маладыастар!</p> <p>- Нэдиэлэбэ хас күн баарый?(7). Бэрээдэгинэн ааттатаатыбыт эрэ.</p> <p>- Биир сылга хас ый баарый? (12). Сөп.</p> <p>- Бүгүн нэдиэлэ ханнык күнэй? Сарсын?</p> <p>- Хас өрөбүл күнэ баарый?</p> <p>- Кулун тутар 8 күнүгэр туох бырааһынньыга буолбутай? Онтон ыам ыйын 9 күнүгэр туох бырааһынньыга буолаары турарый?</p> <p>- Ахсынньы ыйын 31 күнүгэр туох бырааһынньыга буолбутай? Онтон олунньу ыйын 23 күнүгэр туох күнэ буолбутай?</p> <p>- Бу хартыынаны өйдөөн көрүн эрэ. Ахсынньы, кулун тутар, муус устар, ыам ыйа. Манна сыһа хартыына киирэн хаалбыт. Ханнык? Тоҕо? Маладыастар!</p> <p>2.Иккис соруудабы толорорбутугар хайдах өгнөөх кэнбиэри ылабытый? (Оранжевай). Сөп.</p> <p>- Билигин уруһуйу көрөн, ханнык идэлээх киһитин быһаарыахпыт. Чэйин, эрэ, болҕойон көрүөххэйин.</p> <p>- Маладыастар!</p> <p>3.Үһүс соруудабы толорорбутугар хайдах өгнөөх кэнбиэри ылабытый? (Араҕас).</p> <p>Оҕолоор, ханнык транспорт көрүннэрин, ханан сылдыбалларын билэбитий? (Салгынынан, сиринэн, ууннан айанныыр). Сөп.</p> <p>-Сынньана таарыйа, оонньооххайын эрэ. Мин эһиэхэ транспорт ойуутун көрдөрөбүн, ону эһиги хамсанан көрдөрөбүт. Көтөр-илиибитин туора уунабыт, айанныыр диэннэ илиибитинэн массыына урууллубутун көрдөрөбүт, онтон уунан диэннэ илиибитинэн устан көрдөрөбүт. Саҕалаатыбыт. Маладыастар!</p> <p>- Суол быраабылатын ким билэрий? Маладыастар!</p> <p>4. Төрдүс соруудабы толорорбутугар хайдах өгнөөх кэнбиэри ылабытый? (От күөх).</p> <p>- Көрүн эрэ, оҕолоор, бу тугуй? (Глобус). Глобус диэн тугуй? (Сир макета).</p> <p>- Биһиги сирбит хайдах формалаабыт? Сирбит туохтан турарый? Сөп.</p> <p>- Биһиги сирбит саамай кырасыабай көрүннээх эбит атын планеталартан.</p> <p>- Хас планета баар этэй?(9) Планеталарбыт туох тула эргийэллэрий?(Күн).</p> <p>- Биһиги дойдубут аата? (Россия), онтон ханнык сиргэ олоробутуй? (Саха сирэ), бэйэбит олорор куораппыт аата?(Ньурба). Маладыастар!</p> <p>5. Бэһис соруудабы толорорбутугар хайдах өгнөөх кэнбиэри ылабытый? (Сырдык халлаан күөх). Сөп.</p> <p>Ханнык матырыйаалтан оноһуллубутуй?</p> <p>- Билигин биһиги, ханнык матырыйаалтан оноһуллубут биридимизттэрин таайаахпыт.</p> <p>- Саппыкы, мээчик, шарик – эрһиинэттэн,</p> <p>- Түннүк, ыстакаан, кувшин – өстүөкүлэттэн,</p>	<p>Оболоор боппуроска эппиэттиллэр.</p> <p>Хартыынаны көрөн ханнык сыһа хартыына киирбитин көннөрөллөр.</p> <p>Уруһуйу көрөн ханнык идэлэр баалларын этэллэр.</p> <p>Оболоор эппиэттэрэ.</p> <p>Оболоор х/о үтүктэллэр.</p> <p>Оболоор эппиэттэрэ.</p>	<p>Бидарынан хартыына ойуута.</p> <p>Идэлэр уруһуйдара.</p> <p>Слайдка салгынынан, сиринэн, уунан сылдыбар транспорт хартыыналара көстөр.</p> <p>Глобус көрдөрүү.</p>
--	--	--	--	---

	<p>Киһи органнарын сөпкө ааттыылар.</p> <p>Мастары, көтөрдөрү, кыылылары сөпкө ааттыылар.</p> <p>Обуруот уонна фрукта ааттарын сөпкө ааттыылар.</p> <p>Дьиэ уонна дьиикэй</p>	<p>- Куукула, уу иһитэ, пирамида – пластамаан, - Остуол, олоппос, ыскаап – мастан. Маладыастар! 6. Алтыс соруудабы толорорбутугар хайдах өннөөх кэнбиэри ылабытый? (Харана халлаан күүбэ). Киһиэхэ уонна киһи органнарыгар сыһыаннаах эбит. Сынньана таарыйа тарбах гимнастикатын оноруохха “Мин дьиэ кэргэним”. - Эһэ уонна эбээ ким абата уонна ийэтэ буоларый? (Абам уонна ийэм). - Көрөр уонна истэр органнар ааттарын ааттаталаан эрэ. (Харах уонна кулгаах). - Саамай сүрүн орган туох буоларый? (Мэйии). - Киһиэхэ ханнык чаастара иккилии устуука баарый? Ааттаталаан. (Хаас, харах, кулгаах, илии, атах). Сөп. 7. Сэттис соруудабы толорорбутугар хайдах өннөөх кэнбиэри ылабытый? (Фиолетавай). Сөп. Сорудахпыт «Үүнээйи эйгэтигэр» уонна «Кыыл эйгэтигэр» сыһыаннаах эбит. - Маспыт ханнык чаастартан турарый? (Силис, умнас, лабаа, сэбирдэх). - Хатын мас уонна тэтинг мас туох уратылаахтарый? Сэбирдэхтэрэ хайдах быһыылаабыый? (Хатын мас умнаһа манган өннөөх хара кэрчиктэрдээх, онтон тэтинг мас умнаһа сизэрэй дьүһүннээх. Хатын сэбирдэбэ уһуктаах курдук, онтон тэтинг сэбирдэбэ төгүрүк быһыылаах). - Бэс мас уонна харыйа туох араастаахтарый? (Бэс мас инньэтэ уһун, сымнаҕас, онтон харыйа кизнэ инньэтэ кылгас, кытаанах). - Хатын мас уонна тэтинг мас сэбирдэхтээх мастарга киирсэллэр дуу эбэтэр инньэлээх мастарга киирсэллэр дуу? (Сэбирдэхтээх). Сайын хайдах өннөөх буолалларый? (От күөбэ). Онтон кыһын хайыыларый? (Утуйаллар, хаарынан бүрүнэллэр). - Бэс мас уонна харыйа сэбирдэхтээх мастарга киирсэллэр дуу эбэтэр инньэлээх мастарга киирсэллэр дуу? (Инньэлээх). Бу мастар кыһыннары, сайыннары хайдах өннөөх буолалларый? (От күөбэ). - Оҕолоор, биһиэхэ ханнык чыычаахтар кыстыыларый? Ааттаталаан эрэ. - Онтон саас ханнык көтөрдөр кэлэллэрий? Маладыастар! - Хаппыыста, обуруу, моркуоп маны барытын биир тылынан ааттаан эрэ.(Обуруот астар). Обуруот аһыттан тугу астыыларый? Сөп. - Банаан, дыаабылыка, апельсин маны барытын биир тылынан ааттаан эрэ. (Фрукталар). Фруктаттан тугу астыыларый? Сөп. - Хартыынаны болҕойон көрөбүт бу кимнээбий? (Дьиэ кыылара). Тоҕо дьиэ кыылара диэн ааттыбытый? Саамай сөп. - Салгыы көрөбүт. Бу кимнээбий? (Дьиикэй кыыллар). Тоҕо дьиикэй кыыллар диэн</p>	<p>Ойууну көрөн оҕолор эппиэттиллэр.</p> <p>Оҕолор тарбах гимнастикатын онороллор. Хартыынаны көрөн кэпсиллэр.</p> <p>Оҕолор эппиэттэрэ.</p> <p>Оҕолор эппиэттэрэ.</p>	<p>Ойууну көрөн ханнык матырыйаалтан оноһуллубут биридимиэттэр ин таайаллар.</p> <p>Тарбах гимнастиката.</p> <p>Хартыынанның үлэ.</p> <p>Мастар ойуулар.</p> <p>Кыстыыр уонна кыстатат көтөрдөр ойуулар.</p> <p>Обуруот уонна фрукта аһын хартыыната.</p>
--	---	--	--	---

